Ч. 148 Четвер 6 (18) Липня 1895. Рік V.

Виходить у Львові що дня (крім неділь і гр. кат. сьвят) о 5-ій годині по полудни.

Редакция і Адміністрация: улиця Чарнецкого ч. 8.

Письма приймають ся лиш франковані.

Рукописи звертають ся лиш на окремо жаданє і за зложенем оплати почтової.

Рекламациї незапечатані вільні від оплати почтової

НАРОДНА ЧАСОПИСЬ

Додаток до „Ґазети Львівскої“.

Передплата у Львові в бюрі дневників Люд. Пльона і в ц. к. Старостствах на провінциї:

на цілий рік зр. 2·40
на пів року зр. 1·20
на чверть року „ —·60
місячно . . „ —·20
Поодиноке число 1 кр.

З почтовою пересилкою:

на цілий рік зр. 5·40
на пів року зр. 2·70
на чверть року зр. 1·35
місячно . . „ —·45
Поодиноке число 3 кр.

Замах на Стамболова.

Балканьский півостров робить від давна несподіванки Европі і мабуть ще довго буде робити. Одна з таких несподіванок, але грізна і многозначна стала ся оногди в Софії, коли вечером якісь доси невислiджені злочинці напали на Стамболова і так его покалічили, формально змасакрували, що він мабуть вже не довго буде жити.

О Стамболові можна всіляко судити. Істория осудить і оцінить колись его діяльність найліпше. Ми, що живемо не лиш далеко від Болгариї, але навіть і вісти які звідтам дістаємо, дістаємо з таких жерел, що не можемо з них знати докладно того, що діє ся в сім краю, не можемо також і докладно оцінити які були его заслуги а в чім була его вина. Однакож один факт позістане фактом і того ніхто не заперечить: Стамболов був першим і найенерґічнішим Болгарином, котрий по ворохобни против кн. Александра Батенберґского і его вивезеню з краю станув в поперек всім плянам Росиї на Балкані. Був то чоловік, котрий зручно і енерґічно спиняв всю российску аґітацию в Болгариї і тим наробив собі не мало политичних противників і ворогів між тими, котрі або з нерозуміня фактичних інтересів Болгариї ставились по стороні Росиї або з простої охоти зарібку служили їй за сліпе орудиє. Стамболов умів зручно спинити аґітацию российску і держати еї аґітаторів здалека від Болгариї. Він їх був розбив, порозганяв, позамикав до арештів, словом зробив їх нешкідливими, завів в краю спокій і порядок, навязав дружні відносини з Туреччиною і державами европейскими а тим способом причинив ся немало до успокоєня Европи. Він був тим, котрий на перекір Росиї дорадив Болгарам вибрати теперішного князя, Фердинанда Кобурского і став опісля першим его міністром. Слава Стамболова стала велика в цілій Европі і его уважано за одного із найперших сучасних мужів державних і політиків. За то ненависть Росиї до него не мала границь і российскі аґенти старали ся его всілякими способами зглядити зі сьвіта. Пішли політичні убийства. Убито міністра Белчева, котрий ішов разом з Стамболовом. Говорено тогди загально, що убийники помилили ся в особі — замість Стамболова убили Белчева. В Константинополи убито Вулковича, праву руку Стамболова. Сам Стамболов мав ся на осторожности. Его вороги особисті і політичні та аґенти не могли ему нічого вдіяти і він все держав ся при власти та стояв Росиї на перешкоді.

Аж Кобурґови забагло ся конче, за всяку ціну стати болгарским королем. Все би може було пішло гладко, коли-б не Росия. Ему розходило ся о то, щоби позискати для себе Росию і він почав старати ся о то всіми силами. Передовсім треба було усунути того чоловіка, котрий стояв на перешкоді такому плянови. Так і стало ся. Стамболов пішов у відставку. На місце его прийшли нові люди, котрі піддержували пляни князя. Розпочали ся поволи близші зносини з Росиєю, зразу дуже осторожно, а відтак чим раз сьмілійше і явнійше. Давні вороги Стамболова і противники его політики стали підносити голову; аґітация российска віджила, а звістний добре митрополит Климентий станув на чолі депутациї і поїхав з нею до Петербурга. Рівночасно розпочав ся революцийний рух в Македониї, піддержуваний тихцем з Болгариї. На Балкані заворушилось знову. Ще не вернула депутация болгарска з Росиї, ще не успокоїв ся рух в Македониї, против котрого виступили держави европейскі, крім Росиї, котра оправдувала ся тим, що немає ніяких диплёматичних зносин з Болгариєю, як серед таких обставин виконано замах на Стамболова.

В понеділок вечером вертав Стамболов о 8 год. з клюбу „Унія“ разом з Петковом до дому і сїли до найнятого фіякра. На кізлі сів старий слуга Стамболова Ґунчо. Коли они їхали, ішло дорогою як до помешканя Стамболова чотирох людий, двох по однім а двох по другім боці улиці. Коли они вже доїздили до дому, кинулось двох із тих людий до коний і задержали їх, а двох узброєних в ганджар і широкий ніж турецкий кинулось на Стамболова і стали его рубати по голові а опісля так ему руки порубали, що аж треба їх було відоймити. По замаху пустились злочинці втікати а слуга Стамболова біг за ними, але поліция его задержала і арештувала. Недалеко від місця замаху стояло двох жандармів, але они анї не рушили ся.

Аж в кілька годин по замаху стала поліция слідити за злочинцями, але розуміє ся, і доси їх не вислідила, хоч правительство визначило за їх зловлене 10.000 франків нагороди. Правительство представляє сю подію яко факт особистої мести, але тому ніхто не вірить. Есть загальне переконанє, що то були наймлені убийники, лиш не знати в чиїм інтересі они ділали: чи в інтересі Росиї і российскої партиї, чи в інтересі кн. Кобурґа і его правительства. Фактом есть, що держави европейскі крім Росиї і Франциї, винують за сей факт болгарске правительство.

Стамболова привезено до дому безпритом-

---

9)

ЧИМ ЛЮДИ ЖИВІ.

(Гігієнічно-культурна розвідка).

II.

Всілякі материяли на поживу — Збіже і стручкові ростини. — Огородовина. — Обрістники і губи. — Дрібні звірята яко пожива. — Канібалізм або людоїдство. — В чім есть вартість поживи і як она віджівляє тіло.

(Дальше.)

З попередного вже знаємо, як величезний той материял, з котрого чоловік бере поживу. Первістно люди не питали, що добре на поживу а що ні, що здорове а що шкідливе. Аж довгий досьвід научив їх добирати собі поживу. Але треба було ще більше часу, тисячів літ, заким люди пізнали ся на вартости поживи і зрозуміли як она віджівляє тіло. А однакож і до нинїшного дня есть ще богато людий, котрі того не знають. А преці то річ дуже важна, бо від добору поживи, від способу живленя ся і прилагоджуваня страв зависить не лиш здоровлє поодинокого чоловіка, але й родин, ба й цілих народів. Від поживи зависить и значній части й духовий розвій людий, їх добро і щасте тут на земли. Говорять, що давнїйше були люди далеко більші ростом, сильнїйші і здоровійші. Ну, не були то такі велити, як ті, про котрих розповідає ся в казках, що то один з них стояв на одній горі, а другий на другій і подавали собі топори. Повірка з тоті велити пішла з того, що ще й до нинї знаходимо в земли величезні кости, котрі, як вже знаємо, походять з передпотопових звірят званих мамутами або волохатими слонами. Не знаємо чи ще й нинї, але давнїйше висїли в костелі в Олеську величезні кости, а люди з цілої околиці розповідали собі, що то кости з передпотопових велитів. Таких велитів не було, але то правда, що був нарід рослійший, дужший і здоровійший як нинї, бо мав чим ліпше і більше живити ся. Хоч не дуже собі добирав, але мав в чім вибирати. Нинї обставини змінили ся і они змушують нас зважати на поживу далеко більше, як давнїйше. Щоби однакож зрозуміти вартість поживи, спосіб віджівлюваня тіла і потребу добору поживи треба трохи близше пізнати само тіло людске.

Тіло людске — то так як парова машина. Щоби парова машина була в руху, то треба їй воздуха, води, пального материялу (вугля або дерева) і того материялу, котрий потрібний, щоби зіпсовані, або витерті части машини знову направити. Парова машина коли в руху, видає з себе пару і дим, а в тім димі есть ґаз званий вуглевим квасом і другі части, котрі не згоріли; крім того віддає она ще попіл і жужлї. Скоро би вийшла з машини вся вода або вигорів в ній весь пальний материял та стерли ся еї части, то машина перестала би робити; їй треба длятого заедно додавати всіх тих материялів. То само діє ся і з людским тілом лиш з тою ріжницею, що чоловік сам собі есть машиністом і що людске тіло заедно само себе направляє, а машину треба застановити і комусь еї направити.

Вся пожива отже служить чоловікови на то, щоби знову доповнити то, що незмінене вийшло з тіла або в нїм згоріло і доставити тілу того материялу, котрим би оно могло направити в собі то, що в нїм попсувало ся. На примірах найліпше то побачимо. В нашім тілї, а головно в крови есть вода, котра виходить з нас хоч би лиш при віддиханю яко пара. Як би ми не давали тілу води, то оно перестало би жити — машина перестала би робити. Так само і тіло наше зуживає ся а то видимо найліпше ось по чім: підстригаємо волосє, обтинаємо нігті, а они нам заедно відрастають; шкіра на тілї заедно лущить ся, а то знає найліпше той, хто не часто миє ся і рідко купає ся. Отже то, що в тілї зужиє ся, що з него відпаде, треба новим заступити. Тіло вже само собі зробить то, що ему потреба, але ему треба дати до того материял. Наші кости складають ся переважно з вапна. Як би ми тілу, особливо тогди, коли кости ростуть, не додавали вапна (розуміє ся не того таки звичайного, але того що есть в поживі), то кости не мали би з чого рости. Але тілу мусимо ще додавати й паль-

ного і зараз треба було приступити до ампутациї рук. Около півночи відзискав він був притомність і навіть говорив, але в наслідок великого уплыву крови есть так ослаблений, що нема надії удержаня єго при житю. Жінка Стамболова, котра з донькою перебувала в Празі і мала як-раз виїхати на курацию до Карльсбаду, на вість о замаху на свого мужа виїхала до Софії. В помешканю Стамболова зараз по замаху з'явили ся всї репрезентанти держав заграничних але з членів болгарского правительства вїхто не прийшов.

Вість о замаху на Стамболова зробила всюди крім в Росиї і Франциї дуже пригнобляюче враженє. Берлиньскі і віденьскі круги політичні складають одвічальність за замах на теперішних керманичів боргарскої політики. В Білграді суть переконані, що замах сей мав причини політичні і не вірять тому, щоби то була месть особиста. Більша часть францускої праси тішить ся в замаху, бо тим способом усунено найбільшого противника Росиї. Лиш одна Liberté каже, що ціла Европа відверне ся з відразою від Болгариї.

Перегляд політичний.

В Палаті послів вела ся вчера дальша дебата над етатом міністерства торговлї. На вечірнім засїданю вела ся дебата над зелізницями, підчас котрої президент др. Білиньский подав до відомости, що стабілїзував 6000 робітників при зелїзницях.

Віденьский Tagblatt доказує, що німецкій лївици чи сяк чи так грозить небезпечність. Коли буде голосувати за буджетом, то стратить прихильників серед виборців; коли буде голосувати против буджету, то стратить значінє більшости парляментарної; коли же роздїлить ся на дві части і одна буде голосувати за а друга против буджету, то стратить своє значінє і стане ся менше важним чинником.

Росия висилає до Абесиниї велику експедицию під проводом Леонтиєва. З нею їдуть: один археольоґ, один рільник і один купець росийский. — Міністер справ внутрішних, Дурново, принимав вчера депутацию болгарску.

З Відня доносять, що рух македоньский прибирає чим раз більші розміри. В Болгариї вже говорять о війні з Туреччиною а з другої сторони обговорюють дуже справу помиреня Болгариї з Росиєю. Правительство болгарске старає ся позискати собі опозицию, бо та стоїть на перешкоді помиреню з Росиєю і упорядкованю внутрішних відносин.

Новинки.

Львів дня 17 липня 1895.

— Є. В. Цїсар дарував погорільцям і потрібуючим помочи мешканцям місточка Глинян 2000 зр. запомоги.

— Іменованя. Міністерство торговлї именувало почтових асистентів: Вільг. Гавацкого у Львові, Мар. Томка в Закопанім, Стеф. Ортиньского в Львові, Петра Кутковского в Станїславові, Войт. Дуяновича і Фел. Кольмера у Львові, Кар. Рашку в Бялій, Брон. Смоленя в Ярославі, Макс. Коха у Львові, Кар. Бохніґа в Кракові, Ар. Кароля, Йос. Славичка і Казим. Дутчиньского у Львові, Ант. Ратайского в Бучачи, Казим. Мокрицкого і Як. Осовского у Львові, Мих. Маєра і Генр. Радомского в Кракові, Дав. Юденфрайнда в Бродах, Стан. Остафильского у Львові, Март. Скливу в Кракові. Йос. Серковского, Ів. Бачиньского і Кар. Поляшка у Львові офіцялами почтовими, а Дирекция почт і телеґрафів полишила всїх новоіменованих в дотеперішнім місци службовім.

— Перенесеня. П. Міністер внутрішних справ переніс ц. к. старосту Йосифа Гарасимовича з Турки до Львова, приділюючи єго до службы при ц. к. Намістництві та поручив управу староства в Гурцї ц. к. старості Фр. Білиньскому.

— Огнї. Дня 11 с. м. погоріло в Ппісках, львівского повіта, дванайцять селяньских загород. Шкода виносить около 9180 зр., а була обезпечена на 3600 зр. Огонь повстав о годині 9-ій рано в стайни Івана Кузя. Причиною нещастя були діти, полишені без догляду. — З місточка Олеська пишуть: „Місточко Олеськo дізнало провидінєм Божим дня 12 с. м. о 2 годині з рана великого щастя, а то через се, що не пішло цїле з димом, бо ото згаданої ночи в середині міста, де доми один від другого мов клїтки, не більше як 4—6 дециметрів віддалені, зачав горіти один асекурований дім, котрого властитель має то нещастє чи властиво щастє, що єму асекуровані єго доми горять дуже часто; ледви лиш відбудує ся і заасекурує ся — зараз знов горить! Вже єму вкінци тутешний начальник громади за-для того єго фатального нещастя зборонив відбудуватись межи соломяними хатами, — однакож мав він ще один дім в місті, а фатальне нещастє переслїдує єго й тут, бо ото і той дім зачав о 2 годині в ночи горіти і то з стриху. На щастє для міста, воздух був дуже спокійний, майже не було вітру. Дїльною сикавкою і енерґічною акциєю придушено огонь завчасу, а цїлий страх скінчив ся на тім, що згорів тільки дах дому, а зруб стоїть неушкоджений.

— Нещасні пригоди. Жінка коломийского міщанина Балтазара Каміньского пасла в суботу 13 с. м. корову на пасовиску. Нараз корова кинулась на ню і ударила так сильно, що з великою бідою витягнено роги з тїла, а житє Каміньскої не есть нинї певне. — Секретар староства в Лїську п. Острушко, хотячи відстрашити воробців, що об'їдали єму в огороді горох, вистрілив онoгди до них з рушниці набитої шротом, не причуваючи, що на грядцї сидять в горосї єго власна 8-лїтна донечка. Бідна дитина поцїлена набоєм в бік коло жолудка страшно кричала, даючи тим знак своєї присутности, яко жертва, пострілена власним вітцем. Лїкарі не роблять великої надії удержати дитину при житю. — В Буциках коло Грималова в недїлю дня 14 с. м. хлопець 16-лїтний Ілия Козак, син війта з Буцик і нотарияльний писар, застрілив з неосторожности 17-лїтного Івана Затоцького, сина сільского господаря з Буцик. Постріл був такий небезпечний, що хлопець за хвилю сконав.

— Медведї появили ся в Тарнаві Звиняччі. Є їх три і доси пірвали пять штук худоби і помимо того, що вартівники стріляють до них, не дають ся відстрашити.

— Зухвальний злодій. В костелї оо. Кармелїтів у Львові пробовав вчера рано в часї богослуженя звістний і караний вже кілька разів злодій Володислав Войновский, витягнути з кишенї п. Анни Зарицкої мошонку з грішми. Панї Зарицка оглянула ся в час, а злодій став утїкати до дверий костела, розтручуючи і розпихаючи людий, котрі хотїли єго придержати. Аж в дверех костела прихопив єго Антін Кухарів, однако Войновский, заки полиция явила ся, так єго побив і покалїчив, що непритомного бідолаху мусїли відвезти на стацию ратункову.

— Самоубийство. З Сянока доносять: Йосиф Храпко, замешкалий в Лїську, воротар парку гр. Красиньских, 80-лїтний старець, позбавив ся житя, пробивши собі ножем живіт. Причиною самоубийства була невилїчима недуга.

— З Бобреччини пишуть нам: В селї Підъярков, тутешного повіта упала дня 4 і 7 с. м. така злива, що позаносила намулом огороди, сади, подвіря, оболоня і поля, а з сїножатий позабирала сїно і понесла сьвітами. Бог знає, де копиці забрало, а навіть один чоловік їхав на копици кільканайцять сот кроків. Вода вимулила також

ного материялу, бо-ж прецї тїло наше має в собі тепло, а то тепло бере ся з того, що в нім щось горить, хоч не в такий спосіб як н. пр. дерево на огни, ясною полуминю. Місцем де то горенє відбуває ся, суть наші легки.

З того всего виходить, що наше тїло потребує такого материялу, котрий би в нім міг горіти і такого, котрий не горить. Материялом, котрий горить в нашім тїлї суть такі творива як: білковина (найчистїйша в білку яєць, але знаходить ся також і в деяких ростинах), цукор, мучиця (крохмаль) і товщ; материялами, котрі не горять, суть: вода і инші творива, котрі загально називаємо солями. У всїй нашій поживі мусять бути ті творива, хоч не конче всї разом.

Найважнїйшим з тих творив есть для чоловіка білковина. Що то таке тота білковина — до нинї не знаємо, хоч знаємо з чого она складає ся. Штучно не можна було єї доси зробити. Білковина складає ся з вугля, водня (ґазу, з котрого робить ся вода), квасня (або кисня, складової части нашого воздуха), азоту (другої части нашого воздуха), а декотрі роди білковини мають ще в собі й сїрку, фосфор і зелїзо. Білковина у великій горячи н. пр. при вареню, скипає ся і твердне. Лиш ростини можуть творити білковину але з ростинної білковини можуть вже звірята творити білковину звірячу. В поживі із звірят маємо найбільше білковини; она знаходить ся в молоці, крови, мясї і в пташачих яйцях. А що з білковини робить ся головно наша кров і наше тїло, то й зрозуміло, для чого білковина для тїла есть найважнїйша і для чого звірята на поживу для чоловіка найбільше придатні. Крім того знаходить ся білковина в зернах збіжа, в горосї, фасоли і бобі та у всїлякій огородовинї. Білковина дістає ся з поживою до нашого жолудка; там она в жолудку і кишках перероблюєсь на плинну, дістає ся до крови, і перепливає цїле тїло і відживлює єго. Суть такі недуги, в котрих білковина не входить в кров, але відходить з водою (з мочею) з тїла; чоловік тогди нераз дуже слабне, спадає дуже борзо з тїла і може навіть умерти.

Цукор, мучиця і товщ складають ся з вугля і водня; для того то всї творива називаємо також вуглеводнями. Сї три творива суть длятого дуже важні, що они головно горять в тїлї, отже дають єму тепло, а відтак і додають чоловікови сили. В будові тїла причиняють ся они головно до витвореня мозку і нервів. Цукор і мучицю дають нам ростини: цукор маємо головно з тростини цукрової, бураків, гарбузів, морхви, всїляких пальм і т. д., а мучицю зі збіжа стручкових ростин, барабоiь, саґа і т. д.

Товщ есть двоякий: звірячий і ростинний. До першого належать: лій воловий і баранячий, масло, смалець свиньский і гусячий; до другого: олива і всїлякі олїї, какаове масло і т. д.

Як згараючі творива так само і незгараючі суть важні для відживлюваня тїла і удержуваня єго при житю. Ба, незгараючі творива суть може ще важнїйші як т. зв. вуглеводні, без котрих чоловік може а иноді навіть мусить обходити ся. Нагадаємо н. пр лиш т. зв. цукрову слабість, в котрій з мочею виходить цукор з тїла. В такій слабости не вільно навіть недужому їсти такі страви, в котрих есть цукор або мучиця. Але без води тїло людске не може обійти ся. Вода есть тим важна, що она розпускає в собі многі творива і розпущені впроваджує до тїла. Она розпускає білковину, цукор, соли, входить з ними до крови а відтак аж до мозку і нервів і взагалї до цїлого тїла. Звідтам забирає она всї нездалї вже части, скажім недогарки або жужлї (як в машинї) і спроваджує їх або до легких або до нирок і шкіри, куди они наконець виходять зовсїм з тїла. Вода сповняє отже в тїлї ще й службу санітарну, бо сполікує єго. Для того то й добре есть перед кождим їдженем напити ся води і сполокати жолудок. Вода виходить з тїла як вже сказано: нирками, легкими, кишками і шкірою (яко піт). Здоровий, дорослий чоловік видає з себе на добу около півтретя лїтра води, з чого може половина переходить через нирки. Вода знаходить ся у всїх частях тїла, она есть в костех а навіть і в поливі на зубах. У дорослого чоловіка припадає на 100 частий тїла около 58 частий води а у новонародженої дитини навіть аж 66 частий — отже у дитини суть дві третини води а одна третина инших складових частий.

Коли спалити яку ростину або яку звірину, то лишить ся ще попіл. В тім попелї знаходять ся всїлякі соли. Дуже важна для людского тїла есть звичайна наша сіль кухонна. В людскім тїлї знаходить ся сіль у всїх частях і у всїх соках. Тїло задержує єї в собі

бульби, проса, кукурузи. Найстарші люди не памятають такої зливи і приповідають, що колась вже давно була така повінь в Великодну суботу.

— Холєра появила ся в Ісхії, італїаньскій купелевій місцевости. Як доносять з Риму, всї купелеві гості зараз роз'їхали ся.

— Приладу до усуваня людий і звірять з перед поїздів пробовано недавно під Витебском в Росиї. Прилад такий прикріплений до поїзду, хватає в бігу людий і звірята неначе до колиски. На пробу взято лоша, завязано єму очи і поставлено на шинах. Поїзд, при котрім був прикріплений такий прилад, над'їхав зі скоростию 70 кільометрів на годину, а прилад хопив лоша і без найменшого ушкодженя перевіз его на найблизшу стацию.

— Дивне явище природи. Ріка Унна в Хорватиї перестала оногди точити свої филї коло місцевости Сухаї, так, немов би єї жерела в одній хвили вичерпали ся. Коритом ледве вода слезила, а всї млини над рікою поставали. Нараз по пївгодинній перерві показали ся сьвіжі потоки води, котра вже пливе як звичайно. Причина того явища доси ще не розслїджена.

Господарство, промисл і торговля.

Овочі.

3. Фіґи.

Дерево фіґове належить до того самого рода, що й морва, а навіть листє его єсть трохи подібне до морвового, лиш значно більше. Дерево фіґове походить первістно з полудневої Азиї і звідтам розійшло ся до Сириї, Малої Азиї, полудневої Европи і північної Африки; оно буває на 6 до 9 метрів високе і родить два рази (в дикім станї три рази) до року овочі. Овоч фіґового дерева т. зв. фіґа, служив вже з давен давна людем за поживу, а й нинї єсть він важним артикулом торговельним. Єсть то згрубілий і мясистий кінчик галузки, на котрій держать ся дуже дрібонькі цьвіти; він розрастає ся поволи так, що виглядає як грушка і загортає цьвіт до середини так, що лиш через маленьку дірочку на самім его вершку єсть приступ до тих цьвітів. З цьвіту родять ся відтак правдиві овочі — маленькі круглі зернятка, котрих єсть у фізї дуже богато.

Роди і сорти фіґ. Сира фіґа єсть по довгаста і виглядає як грушка, або буває кругла. Розріжняємо головно три роди фіґ: 1) Фіґа проста, єсть в сирім станї пурпурово-синя, а під шкіркою має зеленаво-біле мясо; —2) фіґа дженовска (ґенуеньска), єсть велика, кругла, зверха білява а в серединї червона; — 3) фіґа смірненьска, велика, кругла, жовта, дає найлїпший род фіґ. Фіґи появляють ся в торговли або в сирім станї, головно в краях, де ростуть, або в сторонах близьких тих країв, або яко фіґи сушені, котрі розходять ся по цїлім сьвітї. Сира фіґа має в собі остре гіркаве молочко і мимо значної солодкости єсть трохи млава в смаку, так, що треба до неї привикнути, щоби єї їсти. За то сушені фіґи суть дуже смачні. В торговли розріжняємо два роди сушених фіґ: 1) Султанки, суть великі, мясисті, вибирані; їх укладають тїсно в деревляні коробки або скринки, вкривають лавровим листєм і так висилають. — 2) Фіґи вінкові, суть плїхші; їх силяє ся на лико або стебла ситника звичайно по 100 штук, стискає ся і звязує ся і тим способом робить ся вінки з фіґ. — Важнїйші сорти фіґ суть слїдуючі: *а)* Смірненьскі, великі, круглі, з тонкою шкірочкою, непрасовані і перекладані бібковим листєм, називають ся султаньскими; плїхші пакують ся в скринки або бочки; — *б)* грецкі фіґи, лїпші пакують ся в коробки, плїхші силяють ся на лика і приходять з міста Калямата в Греції на півострові Морея яко найлїпші фіґи вінкові, звані „калямати“; — *в)* триєстиньскі фіґи суть то фіґи походячі головно з Дальмациї і Істриї, а по части і з Італії, суть малі і менше солодкі.

Продукция фіґ, їх доброта і ужиток. На диких фіґах спостережено, що єсть рід оси, котра надкусує фіґи і запускає в них свої ячечка, з котрих вилазять опісля червачки. Такі фіґи бувають більше мясисті і солодші. Длятого збирають дикі фіґи і розвішують їх на садженцях, щоби ті оси надкушували здорові фіґи і робили їх солодшими та більше мясистими. Дозрілі фіґи зривають ся відтак і сушать ся на сонци або в печах, а коли добре зморщать ся, вкладають ся в коробки і скринки або силяють ся на вінки і добре прасують ся. Добрі фіґи повинні бути солодкі, мясисті, з тонкою лупинкою, не червачливі, і не сточені малесенькими червачками. Так само не повинні они бути спліснїлі. — Ужиток фіґ єсть загально звістний; їх їдять просто яко овоч або уживають до всїляких тїст. З гірших сорт роблять фіґову цикорию, а в Іспанії роблять фіґовий сир, масу, до котрої додають крім фіґ ще й міґдали, оріхи та инші овочі і трохи коріня.

Переховуванє фіґ і торговля ними. Фіґи, подібно як і розинки не дадуть ся довше держати як рік. Щоби лїпше держали ся, обсипують їх мукою з каштанів і обкладають бібковим листєм. На складах треба держати фіґи в сухім місци, щоби не плєснїли і не пріли, а вінкові найлїпше розвісити на продувнім місци. Торговля фіґами іде майже виключно лиш через Триєст, хоч до нас, особливо же на Буковину доходять і через Одесу, а довіз їх сею дорогою єсть може трохи й дешевший.

4. Дактилї.

Дактилї суть то овочі пальмового дерева, званого дактилевою пальмою, котре росте головно в Арабії і в північно-західній Африцї межи горами Атлясом а пустинею Сагарою. В сїй послїдній сторонї творять они великі дактилеві оази і від них пішла й назва краю Біледул-Джерід (край дактилевий). В Арабії творять они цїлі лїси і суть найбільшим богатством краю. Там їдять їх сирі або роблять з них всїлякі страви. Позаяк одно дерево дає й до 600 фунтів дактилїв річно, то можна собі уявити, яким добродійством, яким богатством суть они для тих країв, де ростуть. Овоч дактилї єсть подовгасто-круглий, подібний до нашої сливки, лиш трохи більший, звичайно ясно-брунатний або жовтавий, з шкірястою лупинкою з верха, а з червонавим, дуже солодким мясом в серединї. Зерно дактилї єсть подовгасто-кругле з рівцем з одного боку і дуже тверде.

Єсть богато родів дактиль, однакож для торговлї суть найважнїйші два слїдуючі: 1) Дактилї Александрийскі з міста Александриї в Єгипті; они суть темно-брунатні, великі, мясисті і до печива найлїпші. — 2) Дактилї туніскі з тонкою лупинкою і менше солодкі; найлїпші з них, королївскі, уживають ся яко столовий овоч.

Добрі дактилї не повинні бути поморщені і сухі, такі, щоби аж зерно в них калатало, але й не вогкі, такі, щоби аж розлазили ся в пальцях; повинні бути солодкі і сочисті. Дактилї треба переховувати в дуже сухих і безпечних місцях, щоби їх хроби не присїли і щоби не струпішіли.

Телєграми.

Софія 17 липня. Стамболов відзискав притомність і може навіть говорити. Стан недужого поліпшив ся. — Орґан македоньский „Революция“ каже: Революция вже настала, хто їй спротивить ся, погибне.

Білград 17 липня. До північної Македонії вступили сильні відділи войск турецких в Альбанії. Цїла турецка Альбанія єсть готова до війни.

Райхенав 17 липня. Кн. Фердинанд завізвав до себе до Карльсбаду перебуваючого тут на курациї свого ад'ютанта Стоянова.

около пів кільоґрама а річно зуживає єї яких 8 кільо. Сіль відходить з тїла мочию, потом, сльозами і т. д. Наші страви самі про себе не мають зовсїм або лиш дуже маленько соли і длятого сама природа вже спонукує нас солити страви. Замітне то, що коли чоловік, або хочби й яка звірина, голодує, то не видає з себе соли. Сіль кухонна має то до себе, що не дає крови згуснути. Длятого то, коли підчас холєри через біґунку і блюботу вийде з чоловіка богато води і кров зачинає гуснути, то недужого ратують ще тим способом, що єму напускають в жили води, в котрій єсть розпущена сіль.

З инших солий суть важні для тїла: фосфоровий квас з вапном і маґнезиєю, і вуглєквасне вапно, потрібні для будови наших костий. Найбільша часть всїляких солий дістає ся до людского тїла з водою до питя. Вода перепливаючи землю розпускає в собі богато всїляких солий, віддає їх відтак тїлу. Фосфорокваснї соли знаходять ся також в зерні збіжевім, і в насїню стручкових ростин, відтак в мясї і в крови.

То суть отже ті материяли, які подаємо нашому тїлу при помочи поживи і они то удержують цїлу машинерию людского тїла в руху; їх треба лиш доставляти тїлу, а оно вже робить собі з них, що єму потреба. Придивім же ся тепер якими дорогами і в який спосіб відбуває ся живленє тїла.

Тїло наше відживляє ся тогди, коли з тої поживи, яку єму даємо, може виробляти собі наведений повисше материял, значить ся, коли оно може стравити подавану єму поживу. До травленя служать слїдуючі прилади в нашім тїлї: рот, провід проликовий, жолудок, тонка кишка і груба кишка або відходова.

Всякі страви приходять насамперед до рота, тут мішають ся з слиною, а коли суть плинні, то їх відразу проликаємо і они приходять до жолудка. Коли ж страва єсть тверда, то єї мусимо насамперед покусати і пережути, при чім із трох пар желєзок при кождім боцї рота виходить слина і мішає ся з жутою стравою. Слина при жутю не лиш розмочує тверду поживу і робить єї легкою до проликаня але й зараз перетворює мучицю з ростинної поживи на цукор. Тим способом вже в ротї розпочинає ся травленє. Пережутий кусень посуває язик в горло, а звідси посуває ся він дальше в провід проликовий. В горлї єсть така блона, що скоро пережутий кусень понад ню суне ся, то она зараз замикає гортанку і не допускає, щоби що небудь із страви дістало ся до гортанки або до т. зв. другого горла. Коли чоловік случайно захлисне ся або задавить ся, то походить то звідси, що та блона не добре замкнула гортанку і до неї дістало ся трошки якогось плину або одробинка якої твердшої страви. Провід проликовий єсть слизький і потрохи то корчить ся, то розтягає ся. Через то страва посуває ся дальше і приходить до жолудка. Коли кусень якоїсь страви був за великий або не добре пережутий і за твердий, то він „стає нам в горлї“, значить ся в проводі проликовім, бо посуває ся лиш дуже поволи.

(Дальше буде)

Рух поїздів зелїзничних

важний від 1 мая 1895, після середно-европ. год.

Відходять до

	Поспішні			Особові			
Кракова	8·40	2·50	11·	4·55	10·25	6·45	—
Підволочиск	—	1·56	5·46	—	9·50	10·20	—
Підвол. з Підзам	—	2·10	6·	—	10·14	10·44	—
Черновець	6·15	—	—	10·30	2·40	—	—
Черновець що понеділка	—	—	—	10·35	—	—	—
Стрия	—	—	—	5·25	9·33	—	7·36
Сколього і Стрия	—	—	—	—	—	3·00	—
Белзця				9·15	7·10		

Поїзд блискавичний зі Львова 8·40 рано, в Кракові 1·48 по полудни, у Відни 8·56 вечер.

Поїзд блискавичний до Львова 8·40 вечер, з Кракова 2·04 по полудни, з Відня 7·04 рано.

Числа підчеркнені, означають пору нічну від 6 год. вечером до 5 год. 59 мін. рано.

Час подаємо після годинника середно-европейского; він різнить ся о 36 мінут від львівского: коли на зелїзници 12 год. на то львівскім годиннику 12 год. і 36 мін.

За редакцию відповідає: Адам Краховецкий

ІНСЕРАТИ.

Інсерати

(„оповіщеня приватні") як для „Народної Часописи" так також для „Ґазету Львівскої" принимає лиш „Бюро Дневників" **ЛЮДВИКА ПЛЬОНА**, при улици Короля Людвика ч. 9, де також знаходить ся Експедиция місцева тих ґазет.

З друкарнї В. Лозиньского під зарядом В. І. Вебера.